

ПІСЛЯМОВА

В основі розвитку сучасного суспільства, економічного зростання і цивілізаційного розвитку ХХІ століття лежать хвилі базових інновацій, які реалізують наукові відкриття і великі винаходи. Зміна домінуючих поколінь техніки і технологій лежать в основі середньострокових циклів. Приблизно раз на півроку кластери базових інновацій в авангардних країнах визначають зміну технологічних чи економічних укладів при переході до наступного Кондратіївського циклу.

Висока хвиля епохальних базових інновацій демонструє собою перехід до чергового зверхдовгострокового цивілізаційного циклу, нового технологічного чи енергоекологічного способу виробництва, економічного чи соціокультурного укладу, геополітичного світовлаштуванню, що змінюють облік світу. Методологія інтегрального макропрогнозування, розроблена російськими вченими, дозволяє з високою мірою вірогідності проникнути у хвилі інновацій і попередні їх кризи, виробити стратегічні пріоритети трансформації економіки і суспільства.

Цей досвід є для нас надзвичайно корисним. Ця методологія синтезує теорію передбачення і вчення про цикли, кризи та інновації М.Кондратьєва і Й.Шумпетера, цивілізаційний підхід і вчення про соціокультурну динаміку П.Сорокіна і А.Тойнбі, вчення про ноосферу і гармонійну коеволюцію природи і суспільства В.Вернадського і Н.Моїсеєва, балансовий метод прогнозування і макромоделювання В.Леонтьєва. Методологія інтегрального макропрогнозування лежить в основі інноваційно-технологічного розвитку Росії з врахуванням світових тенденцій, що лежить в програмі, розробленій Глазєвим.

З кінця ХХ ст. у світі розгортається глобальна цивілізаційна криза, яка знаменує собою занепад індустріальної цивілізації. Світ охопили хвилі енергоекологічної, демографічної, технологічної, фінансово-економічної, геополітичної і соціокультурної криз, що охопили весь глобальний простір і загрожують всьому людству. Ці кризи можуть бути подолані у другій третині ХХІ століття на основі високої хвилі епохальних і базових інновацій, результатом яких буде становлення гуманістично-ноосферної постіндустріальної цивілізації, ноосферного енергоекологічного способу виробництва і споживання, інтегрального економічного і соціоекономічного укладу, нової моделі глобалізації, багатопольярного світовлаштуванню, що базується на діалозі і партнерстві цивілізацій.

Технологічне відставання України від авангардних країн зростає, структура економіки України залишається деформованою, багато в чому має паразитичний характер з посиленням контролю ТНК і залежності від коливань кон'юнктури світового ринку. Науково-технічний, інноваційний і кадровий потенціал країни продовжує деградувати, зростає продовольча криза і хвиля інфляції. У довгостроковому інноваційному прогнозі розглядаються два сценарії.

При інерційному сценарії, тобто при несприятливих для країни

тенденціях світової кон'юнктури і слабкому впливові держави будуть продовжуватися тенденції деградації, країна не зможе оволодіти хвилею епохальних і базових інновацій, і перетвориться на сировинний придаток і ринок збуту готової продукції, об'єкт експлуатації зі сторони більш енергійних передових цивілізацій. Подолати цю кризу країна зможе на основі вироблення та енергійної реалізації стратегії інноваційного прориву, який лежить в основі амбіційних задач підвищення економіки і соціальної трансформації на період до 2020 року.

Проте цей курс легше проголосити, чим реалізувати, так як він потребує наукової діагностики тенденцій і критичних ситуацій, що склалися, вироблення надійних шляхів і вирішення і цілеспрямованої діяльності на началах партнерства держави і бізнесу, науки, освіти. У цих умовах необхідна розробка державної антикризової програми, пов'язаної з довгостроковою інноваційною стратегією. Головним обмеженням на шляху економічного зростання та інноваційної трансформаційної економіки України стає скорочення чисельності і погіршення якості трудових ресурсів, вища освіта ще не забезпечує країну кадрами інноваторів - талановитих молодих вчених, конструкторів, інженерів, техніків, кваліфікованих робочих, менеджерів, тому для базових інновацій відсутні кваліфіковані інноваційні кадри.

Сценарій інноваційного прориву орієнтує на неодноразове підвищення продуктивності праці зайнятих на основі освоєння високоефективних технологій шостого укладу, зсувів у структурі зайнятих на користь оброблювальних виробництв за рахунок скорочення надзвичайно роздутих, паразитуючих сфер обігу і управління, рішучого повороту вищої школи до підготовки нового покоління інноваторів. Іншими обмеженнями економічного зростання у довгостроковій підготовці стає природно-економічний фактор. Практично країна живе у кредит у майбутніх поколінь, а величезні рентні доходи у малій мірі використовуються для інноваційної модернізації економіки і покращення оточуючого середовища. Інноваційно-проривний сценарій передбачає послідовне проведення курсу на енергозбереження і подолання енергомарнотратства, збереження палива з врахуванням інтересів майбутніх поколінь, великомасштабну заміну палива альтернативним, екологічно чистими джерелами енергії – воднем і паливними елементами, відтворюваними джерелами енергії, зменшити викиди газів в атмосферу, що стане важливим кроком до формування енергоекологічного способу виробництва. Потрібні програми по збереженню і ефективного використання інших видів природних ресурсів, посилення охорони оточуючого середовища.

Слід відмітити, що в Україні ще зберігається низка галузей економіки, конкурентоспроможних на світовому ринку – паливно-енергетичний комплекс, чорна і кольорова металургія, хімічна, деревообробна, авіаційна й аерокосмічна промисловість, приладобудування, суднобудування, окремі сфери військово-промислового комплексу, що обумовлено стійким попитом на продукцію, насамперед, на зовнішньому ринку. В передових країнах розгортається чергова технологічна революція. У XXI столітті шостий технологічний уклад повинен стати укладом, що визначає

конкурентоспроможність як виробництв, так і країн, що робить його визначальним для XXI століття. Україна ще, на жаль безнадійно відстала в освоєнні в розповсюдженні п'ятого технологічного укладу, так як критично застаріли основні фонди, вітчизняні товари і послуги витісняються не тільки з зовнішнього, але й з внутрішнього ринків. Необхідно провести інвентаризацію вітчизняного науково-технічного і винахідницького потенціалу і визначити ті вузькі ніші, в яких Україна поки що не може стати лідером, тому необхідно сконцентрувати ресурси держави і бізнесу, щоб забезпечити інноваційний прорив України у XXI століття. Освоєння проривних технологій шостого технологічного укладу – нанотехнології, біотехнології, інформаційно-комунікаційні технології, освіта, розвиток медицини, машинобудування, високотехнологічна, ефективна енергетика, виробництво продовольства, розвиток екологічно чистого транспорту, - всі ці напрямки повинні стати стрижнем перспективної інноваційно-інвестиційної стратегії держави і великих корпорацій.

Для реалізації інноваційного прориву необхідне інноваційне оновлення державної політики, неоліберальна політика держави і економіки, що повинно знайти себе у наступних першочергових кроках: 1) створення ефективного інноваційного законодавства, яке зараз практично відсутнє; 2) формування програми довгострокового прогнозування соціально-економічного, науково-технологічного і територіального розвитку України; 3) розробка і утвердження на високому рівні системи національних інноваційних програм і проектів, у повній мірі забезпечених ресурсами; 4) дієві стимули залучення інвестицій до інноваційних проектів шляхом податкових і митних преференцій для корпорацій, які приймають у них участь, створення міжнародної інноваційно-технологічної біржі і державної компанії відносно страхування інноваційних ризиків; 5) цільової підготовки кадрів, вчених, конструкторів, інженерів, менеджерів, державних службовців для реалізації інноваційних програм і проектів; 6) створення цільових оргструктур для реалізації стратегії інноваційного прориву компаній по національним інноваційним програмам і проектам, консорціумів, холдингів, стратегічних альянсів; 7) створення об'єднаної наукової ради з прогнозування, стратегічного планування та інноваційним програмам і проектам під керівництвом Президента країни.

Концепція вітчизняної інноваційної системи потребує свого доповнення за рахунок комплексної інституціоналізації на мікро-мезо-і макрорівнях, міжнародної інноваційної стратегії, а також заходів системної зовнішньоекономічної політики, направлених на стійке інновацій не позиціонування України у світовій політиці, вирішення тактичних і стратегічних задач у сфері міжнародної інноваційної співпраці на основі інтернаціоналізації та мобілізації ресурсів, реалізації міжнародних проектів і програм. При виборі стратегії інноваційного розвитку України розглядаються наступні варіанти: 1) інтеграція в глобальні інноваційні мережі; 2) створення кластеру інноваційних технологій; 3) формування проривного інноваційного напрямку, який виступає основою міжнародної конкурентоспроможності, ефективним інструментом забезпечення адаптивності економічних систем до змін глобального

середовища.

Саме публічне управління і адміністрування повинно зробити се, щоб Україна просунулася до інноваційного прориву України по всім напрямкам. Перехід України до європейських стандартів суспільних відносин, розбудова правової демократичної держави потребують наявності ефективної, гнучкої, пристосованої до нових викликів системи публічного управління та адміністрування. Підвищення ефективності та якості національної системи публічного управління та адміністрування є однією з головних умов забезпечення сталого соціально-економічного розвитку країни в цілому, а також основним чинником покращення добробуту громадян. Як відмічає Марина Лугиня, без створення державних інституцій з оцінки ефективності та запровадження програмування управлінської діяльності неможливо вести системне оцінювання програм.

На її думку, слід виділити основні складові концепції ефективності в національній системі державного управління: 1) критерії оцінювання ефективності державного управління та конкретні методи їх застосування на всіх управлінських рівнях (публічність, прогнозованість, верховенство права, якість регуляторної діяльності, контроль за корупцією, політична стабільність); 2) показники оцінювання (кількісні: економічні, фінансові; якісні: політичні, соціальні); 3) встановлення прямої та чіткої відповідальності всіх суб'єктів системи державного управління за належне управління та підвищення його ефективності; 4) усунення дублювання функцій між усіма інституціями управління в нормативних документах; 5) визначення головного уповноваженого органу влади щодо узагальнення, оцінювання та контролю за державними інституціями з питань їх ефективної діяльності. Такі складові повинні стати основою концепції ефективності в державному управлінні, бути затвердженими нормативно та отримати належне впровадження (Лугиня М.В. Розвиток концепції ефективності в державному управлінні: теоретико-прикладний аспект / М.В.Лугиня // Автореферат дис.. на здобуття наук. ступеня канд.. наук з держ. управління. - Спеціальність 25.00.01 – теорія та історія державного управління. - Київ, 2016.- с.16.).

Розвиток ефективного державного управління та визначення його напрямів необхідно здійснювати у взаємодії держави, приватної сфери та громадян.

БАНАХ В. А. - доктор технічних наук., професор,
професор кафедри міського будівництва і господарства ЗДІА,
почесний професор ЗДІА,
дійсний член Академії будівництва України,
ректор Запорізької державної інженерної академії